

COMPORTAMENT DEL PUPUT *Upupa epops*: POSTURA D'ALES ESTESES I COLL ROMPUT

Rafel E. MAS¹
Gemma CARRASCO¹

SUMMARY .- *Hoopoe's Upupa epops behaviour: Spreadeagle and broken neck posture.* It describes the observation of 2 specimen Hoopoe seen on two separate occasions, close in time. It discusses the purpose of the spreadeagled posture used by this bird. At first sight it appeared that this position indicates the bird was either sunbathing or anting. Sunbathing is used to maintain plumage and a healthy skin, free of parasites. It is believed that anting has an insecticidal purpose. Some authors have described the spreadeagled posture as a possible reaction against predators. On both occasions, however, it did not appear that the birds were stressed by the presence of predators. Due to the distance from which the observations were made it can not be concluded whether the bird was sunbathing or anting, or using both processes simultaneously.

Key words: Hoopoe, *Upupa epops*, behaviour, sunning, sunbathing, anting, anti-predator behaviour.

¹ c/ des Sant, 17. CP 07311-Búger. Mallorca (Balears). g.carrasco@colvet.es

Els banys de sol han estat observats a gran quantitat d'espècies d'au-cells passeriformes, però la seva funció no està del tot clara, tot i que sembla que podrien activar la secrecció d'olis i el moviment d'ectoparàsits (SIMMONS, 1985 (b)). Per altra banda l'ús de formigues per part de passeriformes s'ha observat a unes 250 espècies (SIMMONS, 1985 (a)), encara que poques vegades a passeriformes grans (*Corvidae* i *Turdidae*) (SIMMONS, 1957). La seva finalitat pareix clarament insecticida a partir d'àcid fòrmic o lubricadora a partir d'olis essencials de les pròpies formigues (SIMMONS, 1985 (a)).

Els banys de sol es donen preferentment i gairebé exclusivament a les èpoques càlides a l'hemisferi nord i durant les hores pròximes al migdia (STAITON, 1982). L'ús de formigues

pareix anar també lligat a èpoques càlides en les que les formigues són més actives, coincidint amb les èpoques posteriors a la cria d'adults i períodes de muda dels aucells joves a l'hemisferi nord (SIMMONS, 1985 (a)). També es pot donar més aquest fenomen a llocs on en una determinada època l'aigua no està disponible i els banys amb pols i l'ús de formigues són més accessibles (VAN BALEN, 1996).

A la literatura trobam referències d'aquests comportaments referides al puput *Upupa epops*: l'espècie adopta postures per pendre banys de sol (FRY *et. alt.* 1993), s'ha observat qualque cas d'ús passiu de formigues (VANDEPITTE, 1991), i també són descrites postures d'amenaça contra-predadors al camp (GLUTZ & BAUER, 1980 a CRAMP, S. 1985) i quan s'han inspeccionat nius (FOURNIER, 1991) en aquesta espècie.

OBSERVACIÓ

El 9 de juny de 2002, s'observà per primera vegada un exemplar de puput duent a terme el comportament, que es descriu a continuació a les basses de depuració de l'EDDAR de Muro-Sta. Margalida (T.M. de Muro, Mallorca). La segona vegada que es va veure el mateix comportament va ser el dia 5 de juliol de 2002. Les dues observacions donaren un comportament idèntic i al mateix lloc, i per tant no es descarta que fos el mateix exemplar:

(a) 9-VI-2002 EDDAR Muro-Sta. Margalida 15:00-15:10

Dia molt assoliat, de molta calor i lleugera brisa i amb condicions d'observació excel·lents. L'exemplar es va observar a menys de 100 metres. L'au-cell es va posar sobre un coster de ciment de la llacuna de la depuradora. Al seu costat hi havia diverses espècies xàtxero groc *Motacilla flava* (3 exs. 2 adults i un jove), teulader *Passer domesticus* (7 exs), tiruril·lo petit *Charadrius dubius* (2 exs.), i avisador *Himantopus himantopus* (2 exs.) (aquests darrers covant als seus nius). El puput no es va alarmar per la presència d'aquestes espècies i a continuació va estirar el coll i va estufar les plomes de la cresta formant un ventall. Al cap de 5 minuts es va situar uns 3 metres més lluny. Ja aturat, va estendre únicament l'ala dreta, deixant a la vista les franges blanques i negres; va acostar el pit al terra i torçà el coll com si el tengués romput tocant amb la nuca el seu mantell (Fig.2). A continuació es va reincorporar a la posició normal (Fig.1) i amb la pota del costat d'on havia estirat l'ala es gratà la nuca i la cara (Fig.3), però només aquestes parts del cos. Al cap de 5 minuts va

fer el mateix amb l'ala contrària i es va gratar ben igual.

(b) 5-VII-2002 EDDAR Muro-Sta. Margalida 12:12-12:17

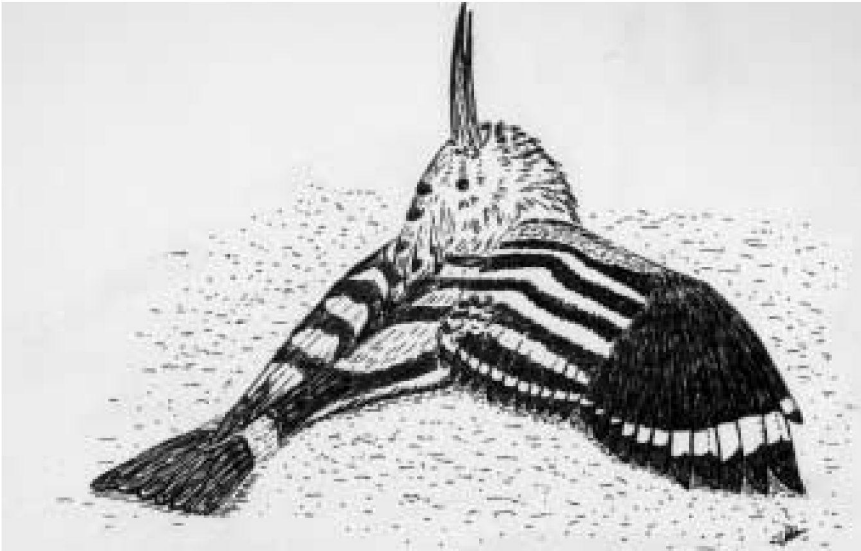
Dia molt assoliat amb condicions excel·lents per l'observació. Espècies pròximes: xàtxero groc *Motacilla flava* (adults i joves), teuladers *Passer domesticus*, i avisadors *Himantopus himantopus* amb joves. Els adults d'avisador atacaven el puput quan aquest es situava massa prop dels joves. Bastant lluny de la zona d'observació hi havia gavina d'hivern, *Larus ridibundus*. Durant 5 minuts va repetir el mateix comportament 2 vegades: Va estendre les dues ales completament i tocà amb elles a terra. També duqué el cap enrere tocant amb la nuca el seu mantell (Fig.2). Al cap d'una estona d'estar en aquesta postura, es va esplugar amb el bec les ales, netejant cobertores i infracobertores i es gratà la cara i el cap amb una pota que passava entre el cos i l'ala (Fig.3). Aquest comportament el va dur a terme després de pasturar tranquil·lament per la zona, picotejant el terra i menjant.

DISCUSSIÓ

Les observacions es donaren durant els mesos de juny i juliol, èpoques caloroses amb temperatures mitjanes compreses entre els 22 i 24 °C i coincidint amb les hores de major incidència solar, entre les 12 hores i les 15 hores. No sembla que aquest comportament d'exposició al sol hagi d'anar lligat a l'obtenció d'energia calorífica per a minvar la despesa metabòlica, sino més aviat a un manteniment de les plomes i a una activació i dispersió dels possibles ectoparàsits que pugui tenir l'au-cell a llocs poc accessibles del seu cos (SIMMONS, 1985 (b)) per a posteriorment eliminar-los.

**Figura1. Posició de descans del puput *Upupa epops*. Dibuix: Gemma Carrasco.
Figure 1: Hoopoe *Upupa epops* in a rest position.**

**Figura 2. Posició d'ales obertes i «coll romput» del puput *Upupa epops*.
Dibuix: Gemma Carrasco.
Figure 2: Hoopoe *Upupa epops* in a spread-eagle and broken neck posture.**

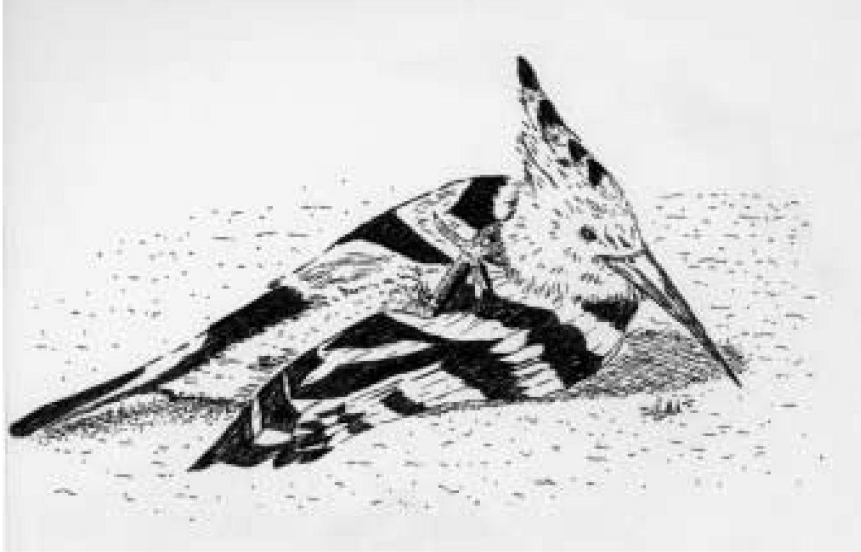

Figura 3. Puput *Upupa epops*, gratant-se el cap amb la pota entre el flanc i l'ala, després de restar una estona amb les ales esteses i la nuca sobre el mantell. Dibuix: Gemma Carrasco.
Figure 3. Hoopoe *Upupa epops* scratching its head after resting with a open wing and neck over the manthe posture.

La presència d'altres espècies d'auccells no sembla que afectés l'activitat del puput, només en una de les observacions el puput va ser atacat per avisadors, però només quan aquest s'acostava massa als seus nius, per tant les postures del puput no es poden considerar una reacció davant aquesta espècie. En cap de les dues ocasions s'observà la presència de possibles depredadors als voltants o volant sobre la zona. Per tant no pareix lògic pensar en una postura encaminada a la cripsi o contra depredadors. Tal com apunten FRY *et alt.* (1993) aquestes postures s'haurien d'interpretar més com un bany de sol que com una acció contra depredadors. L'animal realitzava el ritual de forma tranquil·la i sense semblar alterat. Manuel M. Vivaldi afirma haver observat qualche vegada

aquests comportaments de banys de sol, encara que l'espècie usa més freqüentment els banys de terra (com. pers.) En aquest cas això es descartà degut a que les postures observades les adoptaven els auccells sobre ciment.

La postura que adopta el puput és molt característica i sembla que aquest comportament d'ales esteses i «coll romput» és típica també del gènere MEROPS, els abellerols (FRY *et alt.* 1993; DEL HOYO, 2001).

La distància a les que es van fer les observacions no va permetre observar la presència de formigues sobre el ciment de l'EDDAR. En la segona de les observacions es va observar com l'aucell es netejava les ales amb el bec. Això podria ser indicatiu de l'eliminació d'ectoparàsits o lubricació de les plomes, però no

es pot concloure definitivament. En tot cas l'ús passiu de formigues, combinat amb el bany de sol no sembla ser incompatible.

AGRAÏMENTS

Voldriem donar les gràcies als investigadors que ens han facilitat separades que han vingut de molt lluny. A en Paul i na Stephanie pels contactes i la revisió de l'anglès del resum. A en Manuel Martín Vivaldi els comentaris i les referències bibliogràfiques. A en Loren per escanejar els dibuixos.

BIBLIOGRAFIA

- CRAMP, S. (Ed.) 1985. *The birds of the Western Palearctic*, vol.4. Oxford.
- FOURNIER, J. 1991. *Attitude anti-predateur insolite de la huppe fasciée femelle au nid*.
- DEL HOYO J., ELLIOT A. & SARGATAL J. (Eds.) 2001. *Handbook of the Birds of the World*. Vol. 6. Lynx Edicions. Barcelona.
- FRY C.H., ERIKSEN, H. & ERIKSEN, J. 1993. The Hoopoe's spreadeagle posture: predator reaction or sunning?. *Brit. Birds* 86: 121-124.
- SIMMONS, K.E.L. 1957. A review of the anting-behaviour of passerine birds. *Brit. Birds* 50: 401-424.
- SIMMONS, K.E.L. 1985 (a). 'Anting' a Campbell, B. & Lack, E. (Eds.). *A Dictionary of Birds*. Pàg.19. Poyser. Calton.
- SIMMONS, K.E.L. 1985 (b). 'Sunning' a Campbell, B. & Lack, E. (Eds.) *A Dictionary of Birds*. 569-570. Poyser. Calton.
- STAITON, J.M. 1982. Timing of bathing, dusting and sunning. *Brit. Birds* 75: 65-86.
- VAN BALEN, S. 1996. Anting behaviour in Bali Starlings. *Kukila* 8: 146-147.
- VANDEPITTE, B. 1991. A case of 'passive' anting in the hoopoe *Upupa epops*. *Babler*. 21-22: 79-80.

(Rebut: 19.02.04; Acceptat: 16.04.04)